

۱۴۹۷۴ ۷۷

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

هنر سلطنتی آفریقا

ترجمه:

دکتر محمدرضا شریعتی زاده

دانشیار دانشگاه آزاد اسلامی واحد تهران مرکزی

سعيدة جمشیدی مقدم

کارشناس ارشد پژوهش هنر واحد تهران مرکزی

Email : simaye.danesh@yahoo.com

Telegram : [telegram.me/simayedaneshpub](https://t.me/simayedaneshpub)

سرشناسه	شریفزاده، محمدرضا، ۱۳۶۰ -
عنوان و نام پدیدآور	هنر سلطنتی آفریقا / محمدرضا شریفزاده، سعیده جمشیدی مقدم.
مشخصات نشر	تهران: سیمای دانش: آذر، ۱۳۹۶.
مشخصات ظاهری	۱۱۰ ص.: مصور (رنگی).
شابک	978-600-120-336-7
وضعیت فهرست نویسی	فیبا
موضوع	هنر -- آفریقا
موضوع	Art -- Africa
موضوع	شاهان و فرمانروایان در هنر
موضوع	Kings and rulers in art
موضوع	آفریقا -- شاهان و فرمانروایان
موضوع	Africa -- Kings and rulers
شماره افزوده	جمشیدی مقدم، سعیده، ۱۳۵۷ -
رده بندی نگره	۱۳۹۶ ۴۵۹ ش/ ۷۲۸۰
رده بندی دیویی	۷۰۹/۶
شماره کتابشناسی	۴۶۷۱۴۶۷

هنر سلطنتی آفریقا

ترجمه:	دکتر محمدرضا شریفزاده - سعیده جمشیدی مقدم
ناشر:	انتشارات سیمای دانش
ناشر همکار:	انتشارات آذر
نوبت چاپ:	اول / ۱۳۹۷
تیراژ:	۱۰۰۰ نسخه
صفحه آرا:	سحر نوری
لیتوگرافی:	باختر
چاپخانه:	فرشیوه
مطبع:	روشنک
شابک:	۹۷۸-۶۰۰-۱۲۰-۳۳۶-۷
قیمت:	۲۵۰۰۰۰ ریال

کلیه حقوق این اثر برای انتشارات سیمای دانش محفوظ است.

انتشارات سیمای دانش: خیابان انقلاب - ابتدای خیابان ۱۲ فروردین
 پلاک ۳۱۸ - تلفن: ۶۶۴۶۴۷۷۹
 فروشگاه سیمای دانش: ۶۶۴۶۰۵۴۵
 انتشارات آذر: ۶۶۴۶۵۸۳۰
 کتابفروشی عصر دانش: ۶۶۴۹۳۷۰۱
 کتابفروشی پرهام: ۶۶۴۶۸۲۳۵

۸.....مقدمه

۱۰.....معرفی

بررسی هنر سلطنتی آفریقا / مطالعه سلاطین و سلطنتهای آفریقایی

۱۸.....پادشاهی BENIN

هنر و معماری در قلمرو EWUARE / مارهای روی برجها (بامها-سردرها) نشانههایی از تحول / ستونهای برنزی (تاریخچه و مراسم پلاکهای قصر) / تاریخ سلطنتی و تشریفات و مراسم درباری در قلمرو ESIGIE / محراب سلطنتی - هنر نمایشی سلطنت / هنر در قلمرو Fonnyen

۱۸.....Yoruba, Dahomey

Yoruba, Dahomey / افتخار آسمانی (الهی) و هنرهای تاریخ سلطنت / آثار هنری و هنر تسبیح کشی (Bead work) / پوشش پادشاه / هنرهای مربوط به پیشگویی و تقدیر پادشاهان و عوام / Jahmey / گریه‌های وحشی، حاکمان و هنرهای تاریخ سلطنتی / تشریفات درباری و طرح‌های معماری دوران پادشاهی Agaja / پادشاه هنرمند Agonglo

۴۱.....پادشاهی ASANTE

سلطنت Asante، سالهای طلایی Ghana / معماری پایتخت و وضع اجتماعی (ساختار اجتماعی) / لباس شاهانه و هنر نمایش / رسوم پوششی سلطنتی لباس و انتقال ارزشها / آثار هنری مربوط به مراسم دفین - اتالی بین گذشته و آینده / رسوم عمومی: طبلمان و پرچمها

۵۶.....علفزار CAMEROON

(تختها) سریرها: شکوه منجوقها (مهرها) / برناه / حکاکای قصرها و اجتماع درباری / مجسمه‌های پادشاهان: پرتره‌های درباری / مجسمه‌های درباری: توسعه قدرت سلطنتی بواسطه اجراء نمایش / کارگاه‌های هنری و هنر نشاندن شربت خرما

۷۲.....پادشاهی KUBA و KONGO

کنگو و کوبا: نمایش فرمانروایی (سلطنت) - پادشاهی کنگو / موسیقی اجدادی و شیپورهای ساخته شده از عاج / مانکن‌های سلطنتی و یادبودهایی برای مردگان / پرتره‌هایی از زنان درباری از سنگ و چوب / پادشاهی KUBA - رقابت برای مقام در هنر درباری / اساطیر (افسانه‌های سلطنتی و ترکیب تخت‌های سلطنتی (سریرها) / مجسمه‌های پرتره سلطنتی

۷۲.....خاصیت حیاتی مستمر هنرهای درباری آفریقا

۱۰۱.....منابع

مقدمه:

هنگامی که سخن از هنر آفریقا به میان می‌آید بیشتر هنر بدوی آفریقا مورد بحث قرار می‌گیرد تا هنر سلطنتی و پادشاهی این کشور قاره پهناور آفریقا دارای تنوعات اجتماعی - سیاسی، جغرافیایی، بومی، زبانی و نژادی است. تنوعات هنری آفریقا درست به اندازه همین تنوعات گفته شده می‌باشد. هنر آفریقا مشهور می‌باشد به تندیسهای چوبی، که این هنر محصول تولیدات ملتهای ساکن مناطق پهناور زهکشی شده توسط رودهای بزرگ نیجر و کنگو - یعنی همان آفریقای گرمسیری می‌باشد. هنر بدوی آفریقا هنر ابتدایی مردمی است که در کشورهای مرکزی و غربی آفریقا ساکن می‌باشند و در قرون وسطی می‌زیسته‌اند. این مردم بدوی طبیعت و عوامل طبیعی و هنر اشیاء را دارای ارواح می‌دانستند و برای دفع ضرر و یا جلب منفعت ارواح خبیث خود را نیازمند طلسم و بهت‌های کوچک چوبین می‌دانستند. فرمانروایان اسمانی بر پادشاهی‌های بزرگ حکومت می‌کنند و گروه‌هایی از ریش سفیدان بر گروه‌های کوچک قبایل فرمان می‌رانند. آفریقا مانند آمریکای شمالی، صدها منطقه سرشار از نقاشی‌های صخره‌ای یا تخته سنگی حاوی کهن‌ترین نمونه‌های این هنر را دارد. این آثار در مقایسه با آثار نوسنگی به دست آمده از اسپانیا، فرانسه جنوبی قدمت کمتری دارند. در تندیسهای پادشاهان در شبیه سازی از سر، اغراق شده است. این کار بازتابی از آن تصور غالب در بسیاری از بخشهای آفریقا است که پادشاه مرکز هستی و سرچشمه قدرت و درایت می‌داند. برای شناخت دامنه و کیفیت هنر آفریقا، باید قالبهای تعاریف مرسوم را بشکنیم تا آثاری فراتر از ساختمان‌های عظیم و اشیای قابل نمایش در موزه‌ها را دربر گیرند. این سخن، مخصوصاً به هنگام بحث از هنر، نقش نمایشی که سرزندگی واقعی‌اش را این سخن، مدیون موسیقی، رقص و لباس است، مصداق پیدا می‌کند. بسیاری از صورتهای چوبی مورد استفاده در این گونه مراسم، فی نفسه، کنده کاری نمایشی و فوق‌العاده‌اند. در میان قبایل آفریقا، هنرمندان قبیله یورو با پرکارترین هنرمندان هستند. این هنرمندان غیر از صورتک، انبوهی از دیگر شکلهای هنری آفریده‌اند. پیکره‌های مذهبی از جنس چوب، اشیاء و جامه‌های منجوق دوزی شده، تیرهای دیانت و درهای تزئین شده به منظور افزودن بر مقام و اعتبار اجتماعی رهبران می‌باشد. رقص مهمترین و گویاترین وسیله هنری بومیان آفریقا می‌باشد. در جریان رقص از تندیسهای بسیار استفاده می‌شود. پیکره‌های با نشاط و پرنیروی بدست آمده از پادشاهی بانگوا در چمنزارهای کامرون، قدرت رقص را به طرق مختلف بیان می‌کند. اهمیت نمایش هنری در نزد رهبران کامرون، ایشان را به حامیان و منتقدان بزرگ هنر تبدیل کرده است.

هنرهای آفریقایی، اشیای مفید و تزئین شده زیبایی چون چهار پایه، صندلی، چپق و قاشق، انبوه ساختمان‌های تندیس وار و تزئین شده، نقاشی بدن، اشیای ریز، مانند

وزنه‌های طلائی معروف قبیله آسانتی، پارچه‌های ظریف و چرم دوزی و انواع شکل‌های سفالگری و زنبیل بافی را نیز شامل می‌شود.

بطور کلی هنرهای آفریقا در زندگی روزانه و مراسم مربوط به دورانه‌های بحرانی زندگی مانند پیوستن به گروه بالغان، تشیع جنازه و مراسم بیشمار دیگری که مراحل مختلف زندگی آدمیان را از یکدیگر جدا می‌کنند نقش مهمی دارند.

ماسک‌های آفریقایی تصاویر کاملی هستند که طرز تفکر سیاهان آفریقایی را در خلق آثار هنری نشان می‌دهند. این ماسک‌ها برای مراسم و تشریفات دینی ساخته می‌شدند و ضمن اجرای رقص‌های دسته‌جمعی که همراه با موسیقی بود به کار برده می‌شدند. هدف ساختن آن‌ها برانگیختن احساس ترس و اعجاب بینندگان بوده است و الحاق سازندگان این ماسک‌ها در کار خود توفیق بسیار یافته‌اند. چون این ماسک‌ها را در هنگام اجرای مراسم غالباً به صورت می‌گذاشتند، اندازه آنها به اندازه صورت آدمی و گاه بزرگتر بوده‌اند.

ماسک‌های آفریقایی تصاویر سمبلیک از اجداد و نیاکان بوده‌اند. پرستش نیاکان خود جزئی از اعتقادات آفریقایی می‌باشد.

اگرچه آفریقای کهن فاقد خط بود اما از وسایلی برخوردار بود که آفریقاییان بدان وسیله و بدون نیاز به استفاده از اندیشه‌ها و احساسات خود را بیان می‌کردند. در بسیاری از شکل‌های بیان هنر آفریقا چیز وسیله‌ای وجود دارد، اما فهم این نشانه‌ها همیشه ساده نیست.

برترین اهداف هنر آفریقا نه در شبیه‌سازی چهره‌ها و تن‌ها که در تاکید بر عضلات، قدرت، ویژگی‌های چهره و رازهای آن نهفته است. در سراسر منطقه استوایی آفریقا با انحصاری بودن هنر و جانشین شدن آن به جای زبان نوشتاری، هنرمندان کوشیده‌اند زمینه‌های مختلف زندگانی را مورد بررسی قرار دهند.

یکی از کهن‌ترین و گسترده‌ترین شکل‌های هنر آفریقا در نقاشی کنده‌کاری‌های روی دیوار غارها، جان پناه‌ها و خرسنگ‌ها است. این نقاشی‌های ناتورالیستی رنگی و دربرگیرنده نقش گله‌های گاو، حیوانات وحشی، انسان در تزاریر مذهبی است. بطور کلی هنر آفریقایی بیانگر جلوه‌های مختلف زندگی انسان از تولد تا مرگ است.

دکتر محمدرضا شریف زاده

سعيدة جمشيدى مقدم